

Людмил Стефанов: „Необходимо е родителите да дават пълно априорно доверие на персонала в градината.“

На колко години е най-подходящо детето да тръгне на детска ясла/градина?

Не може да се определи с точност до месеци възрастта, която е подходяща за тръгване на градина. Децата се развиват в различни темпове. Но е важно детето, тръгващо на градина, да може да се обслужва само, да ходи на гърне, да има някаква самостоятелност. Често се случва от стреса в началото на постъпването децата да регресират и отново да загубят навика за ходене самостоятелно в тоалетната. Така детето сякаш символично се връща към времето, когато е било по-малко и е било „в правото си“ да си стои в къщи. Но това се преодолява.

Какво могат да направят родителите, за да улеснят адаптацията на децата, преди тръгването на детска ясла/градина?

От голямо значение е те да представят на детето си по спокоен начин една реалистична картина за това, какво представлява детската градина. Но често родителите, в стремежа си да мотивират детето, му обясняват, че в градината всичко е розово и прекрасно: ще си играе с дечицата и за него ще се грижат едни много добри учителки. Реалността обаче е доста по-различна. И за да се придържа към нея, родителят е добре и да добави: „Понякога може и да ти стане мъчно за мама и татко, но ние всеки ден в 17,30 часа ще те взимаме”. Друг важен елемент от представянето на реалността е родителят да говори и да обрисова с думи това, което ще се случва с детето в детската градина и по пътя към градината: „Сега ще си облечеш дрехите, после ще се качим на колата /или ще тръгнем заедно, ще минем покрай детската площадка, после покрай блока на вуйчо ти/ и ще отидем в градината. Там ще влезем, ще си оставиш дрехите в шкафчето и учителката ще те посрещне. После ще закусите, а след закуска ще си поиграеш с децата. После ще обядвате, ще поспиш след обяд и след час и половина мама ще дойде да те вземе.” Това подробно описание подготвя детето. Така то получава сигурност и сякаш си казва: „Мама и татко знаят какво правят”.

Тръгването на градина може да се представи по аналогия с ходенето на работа. Например: „Мама и татко отиват на работа и по същия начин ти отиваш на градина. Твоята работа е ходенето на градина. Така ти ставаш като мама и татко. И вечерта ще се събираме и ще си разказваме какво сме правили през деня.” Така ходенето на градина се преживява от детето не като отделяне от родителите, а като приобщаване към техния свят.

Как родителите да се самоподготвят за предстоящата промяна?

На родителите също не им е лесно да преглътнат тръгването на детето на градина. Особено на майките. В живота на детето майката и бащата имат различна функция. И бащата е този, който помага на детето да се отдели от майката, да осъществи това второ „скъсване на пъпната връв”, каквото представлява тръгването на градина. Затова много често, ако детето се тревожи прекалено от ходенето на градина и плаче, може да се окаже, че когато го води баща му, то е по-спокойно.

Как да реагира родителя, когато детето плаче и моли да не ходи на детска градина?

В преобладаващата част от случаите тази реакция на детето отразява вътрешното състояние на родителя. Ако някой от родителите също много е плакал, когато са го водили на градина, тази негова тревожност от детството се актуализира и детето я „прихваща” от него, защото детето и родителя са като скачени съдове. Добрият вариант е детето да бъде водено на градина от човека, който не е имал такъв проблем. Ще ви разкажа два интересни случая в моята практика, когато съм консултирал родители на деца с такава тревожност. В първия случай бащата си спомни, че самият той много е плакал, когато е ходил на градина. За него раздялата с дома е била мъчителна. И сега, когато се случва да води детето заедно със съпругата си, той несъзнателно остава долу при входа на градината и се страхува да се качва по стълбите до групата на детето. Той просто не може да понесе гледката, когато детето му преминава от ръцете на майка си в ръцете на учителката и после бива отнасяно зад една врата в чуждо за него пространство. В този случай беше важно в една сесия бащата да се върне към причините за своя страх и да ги преработи отново, вече като възрастен. В другия случай безпокойството идваше от майката. Оказа се, че когато тя самата е била на три години, е преживяла земетресение в детската градина. По време на сесията тя осъзна, че и до сега се страхува, когато минава покрай детски градини и се стреми да стои на безопасно разстояние от сградата. За нея беше ценно това осъзнаване. Тя получи и терапевтичната задача да минава целенасочено покрай сгради на детски градини, за да се убеди колко те са здрави. А когато е с детето си, да прави коментари от рода на тези: „Виж колко е здрава тази сграда. Виж колко е дебела и здрава колоната. Дори аз не мога да я обхвана с ръце! Опитай се да я бутнеш! Виждаш ли – нищо не може да я бутне!”

Трябва ли в случаите на такава тревожност родителят да спира детето си от градина и да си остане въщи да го гледа?

Това няма да реши проблема. По-скоро е ценно родителят да каже на детето си: „Когато бях малък, и аз се страхувах да ходя на градина и плачех. Но после ми премина.” И детето си казва: „Щом мама е плакала също като мен, значи с мен всичко е наред.” Така то се успокоява. И обратно – много е вредно на детето да се дават за положителни примери други деца: „Виж, Сашко е по-малък от теб, а не плаче, когато го водят в градина.” Тогава детето си казва: „Значи с мен нещо не е наред!” и става още по-тревожно. Все пак за много деца е добре, ако продължават да плачат, да ги взимат в началото около обяд, докато свикнат. Това са неща, които родителите решават при комуникацията си с учителките.

Препоръчвате ли детето да носи любими играчки от въщи в яслата/градината?

За много деца това е важно и в градините го позволяват. Любимата играчка често е „преходния предмет” /термина е на Уиникът/, който символизира и замества майката. И за това дава сигурност. Разбира се, родителят е важно да е наясно, че в градината има опасност тази играчка да бъде повредена от друго дете. Той трябва изрично да каже на учителката, че е приел това и в подобен случай няма да има претенции. И още нещо: когато детето надрасте необходимостта да носи играчката си в градината, то я забравя в къщи. И тогава не е нужно родителят да му напомня да си я вземе, защото това го връща назад.

След изнесените в медиите случаи, в които родители слагат записващи устройства в детските играчки на децата, недоверието родители-персонал се задълбочава. Тази

липса на доверие по какъв начин рефлектира върху детето?

Тази липса на доверие е много подтискаща и невротизираща за детето. Необходимо е родителите да дават пълно априорно доверие на персонала в градината. Но много често те са уплашени, което ги прави мнителни. Не са редки случаите, когато самото дете възприема с доверие учителките си, но родителите са настроени към тях негативно или високомерно. Това много пречи на адаптацията на детето, защото ако е отворено към учителката и към реалността в градината, то живее с чувството, че предава родителите и семейството си. Получава се нещо подобно на живота на някои от децата, на които родителите са разведени и продължават да враждуват един със друг. Тогава детето не се чувства свободно да демонстрира любовта към баща си пред майка си и обратно. За децата няма нищо по-ценно от това да чувстват, че между възрастните, които се грижат за тях в различни роли /родители, прародители, учители, близки/ съществува взаимно доверие и уважение.

Кои са най-често срещаните проблеми в приобщаването на детето в детските ясли/градина?

В градината всички жизнени дейности /хранене, спане, ходене в тоалетна/ трябва да се извършват публично, пред другите. И за много деца това е голям проблем. Колкото и вкусна да е храната там /а тя понякога не е!/, самото преглъщане на тази храна означава да приемеш непознатото и неизвестното в себе си. Затова мнозина от нас си спомнят какви хитрини са използвали, за да не ядат някои неща в градината /например – криене на грис халва в чантичка за игра, изсипване на чай в саксия и т.н./ Ето защо е доста голям натиска, който децата чувстват върху себе си по отношение на храненето. И до сега има родители, на които първия им въпрос, когато си взимат детето от градина е: „Изяде ли си всичко?“. Подтекста сякаш е: „Успя ли да поемеш и да смелиш целия този външен и непознат свят, в който те изпратих?“. И ако детето не е успяло, родителят се чувства виновен. Тоалетната също е проблем. Някои деца се срамуват да ползват това отворено пространство, в което всеки може да влезе или дори всички правят нещата вкупом. Такива деца често развиват запек на психична основа. Задължителното спане в общо помещение също е проблем за доста деца. За някои от тях се оказва много успокояващо, ако учителката сложи до креватчето им празен стол и им каже: „На този стол седи мама.“

Какви признаци в поведението на детето могат да ни подсказват за проблем в адаптацията в детската ясла/градина?

Най-ясния признак е, когато детето не иска да ходи на градина, плаче, боли го коремчето или главичката... Спомням си за една майка, която сподели, че детето ѝ си е взимало от

вкъщи миниатюрна пластмасова играчка, която стискало в ръка. Вечер тя винаги го намирала с играчката в ръка. То я е стискало през целия ден. Тоест – това дете не се е отделило нито за секунда от дома си. В психологически план то все едно не е пристъпило прага на градината.

Как да се сравним при агресия към нашето дете от друго дете, родител, възпитател, а също така и когато нашето дете е агресорът?

Агресията в най-ранна възраст е неизменна част от придобиването на идентичност. Отстояването на своята територия и граници, както и опита за нарушаване на чуждите граници, помага на детето да си даде отговор на въпроса: „Кой съм аз? До къде съм аз и от къде започва другия?” Но има случаи, когато агресията и насилието са застрашителни. В детската градина може да се види в умален мащаб всичко, което стои като проблем и в света на възрастните. Например рекет от чист вид: присвояване на играчките и бонбоните на по-слабите. И ако детето е много настоятелно да носи някакви дребни примамливи неща със себе си в градината, възможно е те да му трябва не за лично ползване, а за да „откупва” с тях сигурността си от някое друго агресивно дете. Боят като средство за решаване на проблеми се усвоява в семейството и се пренася в градината. Хапането, използвано от някои деца като начин на свързване, може да представлява сериозен поведенчески проблем. Такива проблеми се решават най-лесно в диалога между родителите, в който е важно и посредничеството на учителката или директорът на градината. Консултациите при психолози също са наложителни, защото причините за агресията е нужно да бъдат изследвани от специалист.

В тази връзка бихте ли разказали повече за дейността на вашия „Психологически център Аз и Ние“, насочена към деца на възраст до седем години?

В центъра правим консултации по всякакви въпроси, зададени от родители. Има деца, с които се налага по-продължителна работа, с които правим ежеседмични сесии. При нужда работим и със семейството. Освен това всяка година съпругата ми Мариела Михайлова-Стефанова води психодраматичното ателие за деца от 5 до 8 години „Изразявам себе си”. Често се случва да водя и квалификационни обучения с детски учители, а също така и да консултирам персонала на детски градини, когато има травматични и кризисни ситуации.

Людмил Стефанов, психолог и психотерапевт. Основава заедно със съпругата си Мариела Михайлова-Стефанова „Психологически център Аз и Ние”. Работи с индивидуални и семейни проблеми, включително и с деца.

Телефон за връзка: 0898 586 888